

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. כלי שנטמא ... מפני שנראה כמתקן כלי.....1
- א. לא יגמע בהן את החומץ ... ופולט אבל מגמע וכולע.....2
- ב. כל הייבי טבילות טובלין כדרכן בין בתשעה באב בין ביום הכפורים.....3

דף יח.

א. כלי שנטמא ... מפני שנראה כמתקן כלי

י"א¹ שמותר² להטביל כלי סעודה חדש שנעשו על ידי נכרי, או נקנו מן הנכרי הטעון טבילה, ויש אוסרים³ אפילו לצורך שבת מפני שנראה כמתקן הכלי על ידי הטבילה. והעיקר⁴ כדעה השניה⁵. עבר והטביל הכלים מותרים בשימוש בשבת⁶.

¹ שתי הדעות בשו"ע ונו"כ שכנז

² הרי"ף הביא רק טעם רב יוסף וטעם רב ביבי וממילא לפי אלו השני טעמים מותר להטביל כלי חדש דלשמא יסחוט ליכא למיגזר דהא לא משכחת כלי חדש דצריך טבילה ויהיה שייך בו סחיטה דיהיה שייך למיגזר אמו כלים דבני סחיטה וגם שמא ישהה ליכא למימר דדוקא בכלי טמא אם ישנה וישתמש בו תרומה ויאכלנו עביד איסורא שאכל תרומה טמאה משא"כ בכלי חדש גם אם ישתמש בו בלי טבילה אין המאכל נאסר ואף על גב דעביד איסורא במה ששתמש בו בלי טבילה אפ"ה משום זה לא גזרינן שמא ישהה. שיאור הלכה שם ד"ה מותר

³ הרא"ש פסק בטעמא דרבה שמא יעבירונו ארבע אמות ורבה שחשש שנראה כמתקן וזה הטעם שייך גם בכלי חדש הנקח מן הא"י שצריך טבילה ואפילו כלי זכוכית דטבילתה לכו"ע הוא רק מדרבנן ג"כ אסור להיש אוסרים הוה כ"כ האחרונים ואף על גב דקו"ל דכלי שנטמא בטומאה דרבנן שרי לטבול בשבת ויו"ט שאני התם דהוא לא מיקרי מתקן כ"כ כיון דגם בטומאתו היה ראוי להשתמש בו דברים טמאים אבל כלים חדשים דלא היה ראוי להשתמש בו קודם טבילה כלל שפיר הוי מתקן

⁴ במחבר משמע שמצד הדין מסכים לדעה הראשונה ועיין בפמ"ג דנשאר בקושיא על המחבר למה הוא סותם להקל אף בכלי מתכת והלא ביו"ד סימן ק"כ סי"ד סותם דהוא דאורייתא ולפי דעת הר"מ בפכ"ג דשבת דאוסר טבילת כלים שננטמאו בטומאה דאורייתא משום מתקן גם בזה יהיה אסור משום מתקן ולענ"ד אפשר דס"ל דבזה לא שייך מתקן כיון דאף אם ישתמש בהכלי בלי טבילה ג"כ אין המאכל נאסר בדיעבד לכו"ע ודמי זה למה דאיתא שם דמטבילין מגב לגב וה"נ הטבילה בכלים חדשים איננה להסיר הטומאה כי לא נטמאה ורק בשביל שיצאה מרשות א"י ובאה לקדושת ישראל הצריכה התורה טבילה וכדאיתא בירושלמי דע"ג ומן התורה אין שום איסור להשתמש בה ואפילו רבנן שאסרו להשתמש בה עד שיטבילוה עכ"פ אין המאכל נאסר לכו"ע ע"כ לא מיקרי זה בשם מתקן כנלענ"ד להטעמים סברת השו"ע מפני חומר הקושיא. ביאור הלכה שם

⁵ עיין בד"מ שכתב דמדינא יש לפסוק כדעת היש אוסרים וכן פסק בתשובת שאגת אריה סימן נ"ו. ואם יש לו ספק על הכלי אם היא צריכה טבילה נ"ל דיש לסמוך על דעה הראשונה ולהטבילה לכתחלה כשא"א לו לעשות בנקל העצות המבוארות בשו"ע. מ"ב שם לג

⁶ ומ"מ אם עבר וטבל אפשר דמותר להשתמש בו כיון דיש מתירין אפילו לכתחלה. מ"ב שם לג וכ"כ בשו"ע הרב ח, אולם יש מחמירים עיין בקצה"ש סי' קמ"ו הע' ט', ובס' בירור הלכה (הכא) מביא דברי האורחות חיים

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ואם יש לו צורך להשתמש בכלי בשבת⁷, יתן הכלי לא"י במתנה⁸ ויחזור וישאלנו ממנו, ואין צריך טבילה. ולאחר השבת⁹ יחזור ויקח הכלי מהנכרי במתנה גמורה או בכמה פרוטות כדי שיוכל לטבולו כהוגן בברכה, אך גם אם לא חזר ולקחו צריך להטבילו. ובמקרה זה יטבילנו בלי ברכה¹⁰ או יטביל כלי אחר עמו ויברך על שניהם¹¹.

ואם אינו יכול ליתנו לנכרי ואין לו כלי אחר, אם הוא כלי שראוי למלאות בו מים, ימלאנו מים מן המקוה וישתמש במים¹² אולם לא יברך על הטבילה כשעושה כן¹³, ועלתה לו טבילה.

ואם הוא כלי שאינו ראוי למלאות בו מים, ילכלכנו וישטפנו במקוה. וללא ברכה, ועלתה לו בזה טבילה¹⁴.

כלי שספק¹⁵ אם צריך טבילה כגון כלי פורצלן וכדומה, מותר להטבילו בשבת.

דף יח:

ב. לא יגמע בהו את החומץ ... ופולט אבל מגמע ובוֹלֵע

כבר נתבאר במסכת שבת דף קיא. שמי שחש בשיניו במעט, אל יקח כל כדור להרגעת הכאב, אבל מותר לו לשתות משקה חריף שדרך בני אדם בריאים לשתותו¹⁶, כמו ברנדי או יין שרף, ויקפיד לגמוע את המשקה בבת אחת ולא לשטוף בו את הפה ושוב להפליטו, ואפילו להשהותו בפיו ולבלוע אותו לאחר זמן אסור.

(לוניל) ומאירי (ביצה שם) עבר והטביל במזיד לא ישתמש בהם, ובשו"ת פנים מאירות ח"א סי' ל' דאף לאוסרים היינו דווקא למטביל עצמו (או למי שטבילו בשבילו) ולא לאחרים, וגם לו מותר במוצ"ש מיד, הו"ד בדע"ת הכא

⁷ דאף על גב שאסור ליתן מתנה בשבת כמ"ש בס"י ש"י הכא שרי משום צורך שבת. מ"ב שם לד' עיין בשש"כ פ"ב הערה פ"ט תמה מדוע לא יועיל להפקיר הכלי (בפני ג' אנשים) ושוב יקחנו שלא על מנת לזכות בו, דפטור מטבילה, כדין כלי הפקר

⁹ קצוה"ש סי' קמ"ו הערה ו
¹⁰ ועיין בביאור הלכה שם ד"ה ימלאנו שתמה בהא שלא יברך ועיין בקצוה"ש שם הערה ח', ובשו"ת קול גדול למחר"ם חביב סי' ט"ו, אמרי בינה דיני שבת סי' כ"ד, ישועות יעקב סק"ה, פתחא זוטא יו"ד סי' ר' סק"ג, ובשו"ת מגדנות אליהו ח"ב סי' קב"ב,

¹¹ מ"ב שם לה
¹² חכמת אדם כלל ע"ג סעי' כ"ג וקיצור שו"ע סי' ל"ז סעי' י"ג
¹³ מ"ב שם לו

¹⁴ כה"ח סקנ"ה, וכן הוא בפמ"ג סי' רס"א א"א סק"ג. ובקצוה"ש שם הערה ז' פקפק בזה, כי אין דרך לשטוף ולרחוץ כלים מטונפים במקוה, ולכן הרמ"א לא כתב עצה זו, עיין שם, ובס' משנת יוסף ביאורי סוגיות ח"א סי' כ"ד שיתכן שגם הפמ"ג שם מיירי בנהר ולא במקוה

¹⁵ מ"ב שם לגועיין קצוה"ש שם הע' ה
¹⁶ שו"ע ונו"כ שכח לב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אך מי שטיפת פה שרגילים להשתמש בו שימוש יום יומי, מותר גם לגרגר בו על אף חשש בשיניו, שהרי זהו דרך בריאים.

ובחומץ בזמנינו שאין הדרך כלל לגמוע ולטבל בחומץ, אסור לעשות זאת בשבת, וכן באלכוהול אסור. וכן שאר נוזלים ושיקויים רפואיים ותרופות המשככים כאבי שיניים, אין להתעסק בהם בשבת כשכואב לו שיניו.

וכן הדין לענין כאבי גרון או הסובל מכיבים ופצעים בפה ובחניכיים, שאין לגרגר שום משקה אפילו הוא משקה של בריאים, אלא שותה כדרכו אפילו כוונתו לשם רפואה, ואסור לקחת שום שיקוי ותרופה.

ואם הוא סובל מכאב שיניים או כאב גרון או חניכיים עד שהוא מצטער הרבה ונחלש כל גופו, מותר לו לקחת תרופה לשיכוך הכאב, ובשעת הצורך גם מותר לומר לרופא נכרי לעקור את השן, או לטפל בה למניעת הכאב.

ואם קיים חשש סכנה, כגון מחמת ריבוי המוגלה וכדו', יתייעץ מיד ברופא כדת מה לעשות.

ג. כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בתשעה באב בין ביום הכפורים

כבר התבאר במסכת יומא דף פח. שטבילה של מצוה בזמנה, מותרת בתשעה באב ואפילו ביום הכפורים, אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה, ולפיכך אסור לאשה לטבול בליל יום הכיפורים¹⁷ וכ"ש בתשעה באב אפילו הגיע זמן טבילתה בלילה זה, כיון שאסורה לשמש בלילה זה אין בטבילתה מצוה כלל שטבילה בזמנה לאו מצוה היא בזמן הזה¹⁸, אלא אם כן בעלה עמה ומשום ביטול פריה ורביה.

אבל אשה הלובשת לבנים בימי ז' נקיים ביום הכיפורים ובתשעה באב או כהכנה להפסק טהרה, מותרת לרחוץ קצת בין ירכותיה בין בחמין בין בעונן מכיון שע"י רחיצה זו היא ממהרת לטבול ולשמש, א"כ היא רחיצה של מצוה, שמותרת ביום הכיפורים ותשעה באב ולא אסרו אלא כשמתכוין לתענוג.

¹⁷ שו"ע ונו"כ תרי"ג ב

¹⁸ ודוקא הם שהיו עוסקים בטהרות היה צריך לטבול מיד כדי שלא יטמאו הטהרות אבל השתא דהטבילה אינה באה אלא לטהרה לבעלה היא לרחוץ ולחוף ערב יוד"כ וחופפת מעט גם למוצאי יוד"כ משום דצריך חפיפה סמוך לטבילה. ביאור הלכה שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

מי שראה קרי ביום הכיפורים¹⁹ בזמן הזה שבטלה תקנת עזרא שתיקן טבילה לבעל קרי, אסור ל²⁰ לטבול או לשפוך עליו תשעה קבין. אפילו מי שנוהג כך בכל ימות השנה לא ינהג כן ביום הכיפורים שאין מנהג להתיר את האסור אלא לאסור את המותר. ואם הקרי עדיין הוא לח מקנחו במפה ודיו, ואם נתייבש כבר או שנתלכלך בבשרו רוחץ במקומות המלוכלכין שבו לבד ומתפלל.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם יא

²⁰ אמנם יש מהראשונים שהתירו ויש מהאחרונים שהורו כן למעשה למי שנוהג תמיד לטבול והסומך על המקילים אין מזניחים אותו כמש"כ בה"ח סקנ"ז, אלה המגן סקב"ב, שו"ת שבה"ל ח"א סי' קס"ה, מועדים וזמנים ח"ח בהוספות לח"ו סי' כ"ט, שו"ת באר משה ח"ה סי' קכ"ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>